

Thema bijeenkomst Vlaams Samenwerkingsverband Basale stimulatie

“Het hoofd.”

Inhoud :

- De geboorte van het hoofd.
- Het aangezicht – de haren – de nek
- Houding en ondersteuning
- Zintuigen.

Geboorte van het hoofd :

In normale omstandigheden wordt het hoofdje van een kind als eerste geboren. Veel moedertjes hopen dat in de laatste maanden van de zwangerschap de verloskundige zal bevestigen dat het hoofdje naar beneden ligt.

Met zijn hoofdje zal het kind zich bij de geboorte een uitweg wroeten. En ook al voelt het voor de jonge moeder niet zo aan, maar zowel het hoofdje van het kind als haar eigen lichaam zijn voorzien op dit natuurlijke geboorteproces. Hoelang dit nog zal duren weten we niet, want evolutionair gezien wordt een mensenhoofd steeds groter door de toename van het volume van de hersenen.

Tijdens de zwangerschap wordt de schedel gevormd door een verbening van het Dura mater (het harde vlies of moeder vlies) en neemt bij 25 weken reeds de hardheid aan van onze knieschijf.

De schedelbeenderen bestaan voor de geboorte uit meer delen dan na de geboorte. Zo zal ons voorhoofdsbeen uit 2 delen bestaan, ons achterhoofdsbeen uit 4 delen, ons kaakbeen uit 2 delen enz. De beenderen van het schedeldak zijn ook gescheiden door fontanellen. (De kleine fontanel achteraan – Lambda en vooraan de grote fontanel Bregma.) Tijdens het geboorteproces kunnen deze schedelbeenderen samengedruwd worden t.h.v. deze fontanellen en zelfs over elkaar schuiven. Een proces dat we compressie noemen. Het hoofdje kan dan kort na de geboorte de vorm hebben van een uitgerekte ei (soms tot ongerustheid van niet geïnformeerde ouders.) Nadien zal het hoofdje opademen – wat we decompressie noemen – en zal het zijn ronde toestand aannemen.

Dit doet het hoofd voor een groot deel vanzelf, maar ook het krijgen van borstvoeding of het (duim)zuigen zorgt voor een druk in het hoofdje, waardoor de botjes steeds meer op hun plaats komen.

Wanneer de decompressie van het hoofdje niet vanzelf verloopt , blijven schedelbeenderen toch te dicht op elkaar en kunnen bij de boreling voor ongemak zorgen. Te veel druk op de hersenen kan een kind erg prikkelbaar maken.

Voorbeeld:

Op de scheiding van het occipitale been en het temporale been liggen kleine openingen de foramen jugulare. Hier verlaten 3 craniale zenuwen het hoofd. (Nervus vagus, nervus glossopharyngicus en de nervus trochlearis het hoofd. Een inklemming van die zenuwen (meer bepaald de nervus Vagus) wil wel eens een mogelijke oorzaak zijn van reflux bij het kind.

Voorbeeld :

Het KISS syndroom, waarbij het kind een afwijkende lighouding en een afwijkend bewegingspatroon vertoont kort na de geboorte ontstaat ook door problemen bij de geboorte t.h.v. hoofd en nek.

(Kiss staat voor *Kopfgelenk-Induzierte Symmetrie-Störung.*)

Onze bewoners hebben vaak ook een moeilijke geboorte achter de rug. Als we de hoofdjes van onze bewoners bekijken, zien we vaak ook rare schedelvormen. Je kan je afvragen of ook zij discomfort of overprikkeling ervaren? Bij wat oudere bewoners is het hoofd vaak onbeweeglijk en in een scheve stand komen te staan. Nekspieren zijn daardoor erg gespannen en kunnen druk geven op bloedvaten, op luchtpijp of slokdarm.

Bewoners met automutilant gedrag, die herhaaldelijk met de vuist tegen het hoofd slaan.... Kan discomfort hiervan de oorzaak zijn, en wat gebeurt er met de beenderen van de schedel na herhaaldelijke vuistslagen?

Tal van problemen kunnen verholpen worden door vroeg ingrijpen kort na de geboorte. Vaak moet men wel zijn toevlucht nemen tot wat men noemt het alternatieve circuit (chiropraxie, osteopathie en/of cranio sacraal therapie.)

Vaak is men in organisaties er nog niet klaar voor om deze alternatieve therapieën toe te laten. Zelf vind ik dat wat alle middelen zouden moeten aanwenden in de prille ontwikkelingsfase om een kind de optimale kansen te geven zich zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen.

Het aangezicht :

Ontstaan van het gezicht :

Het gezicht dat je in de spiegel ziet heeft zijn oorsprong op de bodem van de zee. Hoewel we ons gezicht vanzelfsprekend vinden, is het relatief gezien een recente uitvinding. Het grootste deel van de geschiedenis van onze planeet waren organismen namelijk gezichtsloos. De wereld zag er 580 miljoen jaar geleden heel anders uit. Het grootste deel van de aarde was bedekt met water. Onder water zweefden allerlei gezichtsloze voedselverzamelende zakken. Ze hadden geen gezicht, maar ook geen motorische zenuwen en waren dus niet in staat zich zelfstandig voort te bewegen.

Eeuwen later begonnen zich rudimentaire zintuigorganen te ontwikkelen om ze te helpen hun prooi te ruiken en te horen, maar ook om gevaren te ontwijken. Ze ontwikkelden primitieve oren- ter zijde van ogen en mond, gevoelig voor veranderingen in de waterdruk. Een neus boven de mond om te ruiken of voedsel vers was en vervolgens een aantal verfijningen als kaken en tanden om het voedsel te vermalen. Dit betekent dat er in deze fase van de evolutie vissen zijn die kunnen eten, zien, bijten, ruiken en horen. Het aangezicht was geboren, en zal in de loop van de evolutie nog vaak van vorm veranderen, afhankelijk van de diersoort maar de plaats van ogen, oren, en neus en mond blijven vaak identiek.

Ons gelaat :

“Ik word ik in het aangezicht van de ander “ schreef de joodse filosoof Emmanuel Levinas”

Niets is zo typerend voor een persoon als zijn gelaat. We herkennen mekaar aan het gelaat – ons aangezicht. Tenzij dat je een Boerka draagt, is het gezicht meestal onbedekt en dus zichtbaar voor anderen. . Het is datgene wat we vaakst in de spiegel zien, en waar het meest tijd aan besteed wordt om er goed uit te zien. Er worden miljoenen euro's uitgegeven aan make-up, gezichtsbehandelingen of zelfs plastische chirurgie, om een mooiere neus, dikkere lippen, of amandel vormige ogen te krijgen.

Wat mooiers kunnen de goden de mens schenken dan een knap gezicht, doch wat baat dit als ontevreden trekken het ontsieren? *Erasmus*.

We herkennen zelfs na jaren mekaars gelaatstrekken als we iemand willen typeren zullen we vaak een foto van het aangezicht te zien krijgen op TV.

Stel je een volgend opsporingsbericht voor:

Op 24 augustus 11 werd een bankkantoor overvallen door 3 mannen van ongeveer 50 jaar. Op het moment van de overval droegen ze allen een hemd, maar we hebben hun naakte identiteit kunnen achterhalen. Indien je deze personen herkent gelieve contact op te nemen.....

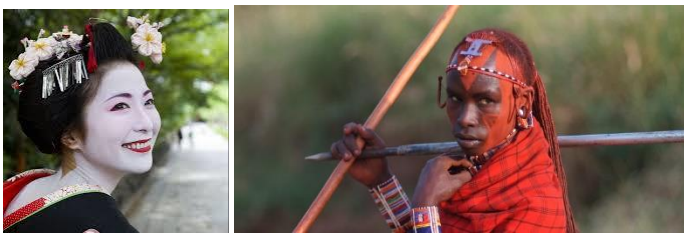
Als een kindje geboren is vragen andere mensen vaak...en op wie trekt hij ? Vaak zie je inderdaad bepaalde gelaatskenmerken terug in familieverband. Het kindje heeft weg van de vader of de moeder. (foto's)

De grootste gelijkenissen vinden we bij ééneiige tweelingen.

Ook zijn er grote verschillen in gelaatskenmerken bij verschillende volkeren. (foto's)

Door heen de eeuwen heeft men zich steeds veel moeite getroost om het gezicht te verfraaien. (foto's).

Terwijl wij westerlingen juist dol zijn op een bruin huidje, onder andere door de zonnebank, naar het strand gaan of het smeren met zelfbruinende lotions hebben ze in de geschiedenis er vaak anders over gedacht. In Azië geldt namelijk hoe witter hoe beter. Er worden in Azië dan ook veel huidblekende crèmes verkocht. Als je bruin bent word je vaak gezien als iemand die arm is. Je werkt dan vaak buiten en word snel blootgesteld aan de zon, terwijl vrouwen die op een kantoor werken juist een hoge status

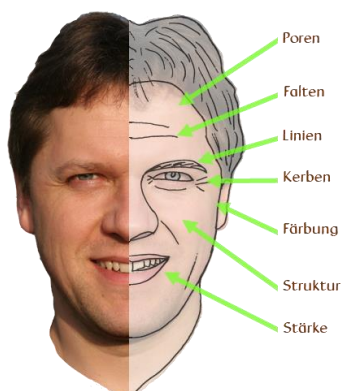

Verder zijn Aziaten vaak erg klein, terwijl ze juist heel lang en slank willen zijn. Dit doen ze door middel van koperen ringen om de hals te dragen, om de nek op die manier zo lang mogelijk te maken. Vanaf ongeveer vijfjarige leeftijd worden er bij meisjes zware ringen om de hals geplaatst. Hierdoor worden haar sleutelbeen, borstbeen en ribben naar beneden gedrukt. Lange nekken zijn alleen wel heel onhandig. Vrouwen met nekringen kunnen alleen uit een rietje drinken. Als ze hun hoofd achterover doen om uit een beker te drinken vallen ze namelijk om.

Gelaatskunde :

De wetenschap die gelaatskunde word genoemd is een vereenvoudiging van psychognomie, psycho-physiognomie en patho-phsysiognomie: de uiterlijke kenmerken van de geest.

Je voorhoofd vertelt wat over je denkvermogen en bewustwording

Je wenkbrouwen vertellen iets over je overtuigingskracht

Je ogen vertellen iets over je gemoedstoestand

Je neus over je wilskracht

Je mond over verlangen

Je kin over daadkracht

Wenkbrauwen

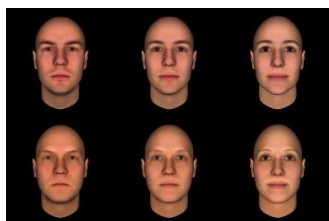
Hoe dikker je wenkbrauwen, hoe meer overtuigingskracht je hebt. Mensen associëren dikke wenkbrauwen met leiders en met mensen die een sterke interne drive hebben. Heb jij één dikke wenkbrauw? Dat betekent dat je snel ongeduldig bent. Smalle wenkbrauwen staan voor zachtheid en voor onzekerheid.

Mond

Hoe groter je mond, hoe meer waar je hecht aan communicatie. Mensen met een grote mond praten graag en veel. En als je daarbij ook nog eens grote lippen hebben dan heb je veel woorden nodig om weinig te zeggen (loslippig is niet voor niets een bestaand woord). Dikke lippen staat voor passie.

Ook al hebben we geen cursus gevolgd in gelaatkunde, we weten al heel vroeg in ons leven hoe een blij of boos gezicht van mama of papa eruit ziet. We weten hoe angst, pijn, verdriet of verliefdheid weerspiegelt worden in het gezicht. Met de eerste indruk die je van iemand krijgt probeer je razendsnel in te schatten of iemand betrouwbaar is of een bedreiging vormt.

Vrouwelijke kenmerken en een glimlach doen iemand juist betrouwbaarder overkomen. Hieronder neemt de waargenomen betrouwbaarheid toe van links naar rechts.

Bij het beoordelen van iemands lichaamstaal kijken we hoofdzakelijk naar iemands gezicht.

Maar het gezicht is ook een erg intieme zone.

Ervaringen met bewoners leren dat het aangezicht een erg gevoelige zone is waar men bij aanraking zich vlug bedreigt voelt. Onze neus en mond zijn er niet alleen om te eten, maar ook om te ademen. Enkele minuten niet kunnen ademen is genoeg om het leven te beëindigen.

En personen met een ernstig meervoudige beperking verstaan niet altijd onze bedoelingen. Het tanden poetsen, , wassen en afdrogen, zelfs eten geven kunnen voor hen bedreigende gebeurtenissen zijn.

Ik ben benieuwd naar ieders verhaal om te horen welke moeilijkheden jullie erbij tegenkomen en vooral welke oplossingen jullie gevonden hebben. Iets wat werkt bij de ene persoon werkt niet steeds bij de andere, maar je creativiteit met elkaar delen geeft vaak nieuwe inzichten.

Haren :

Ook de haren, en de manier waarop je ze laat groeien of net niet, zijn een deel van iemands persoonlijkheid. Soms is het een modeverschijnsel (denken we maar aan de hippies in de jaren 60) of is het een uiting van een levensbeschouwing (het rasta-kapsel met de dreadlocks) .

Bij onze bewoners maken de haren ook deel uit van hun eigenheid. We moeten daar ook zorg voor dragen, wat voor de opvoeders niet steeds een makkelijke klus is. Iemand met een sterke baardgroei die zich niet graag laat scheren, of een jong meisje met lange haren die niet kan stilzitten.... We kennen het allemaal.

De nek :

Keren we even terug naar ons verhaal over de geboorte. Het erg compacte hoofdje is verbonden met de romp via de nek. Hoofd en romp maken tijdens het geboorteproces een spildraai. Soms wordt het natuurlijke geboorte proces van buitenuit beïnvloed. Een vroedvrouw die mee op de buik van de moeder duwt, om het geboorteproces te versnellen, of een tangverlossing, waarbij aan het hoofdje getrokken wordt, kunnen beide nadelige gevolgen hebben.

De ruggenwervels zijn juist ter hoogte van de nek het minst stevig. De atlas en axis moeten voorzien dat ons hoofd op een optimale manier kan draaien. De nekspieren moeten leren het hoofd rechtop te houden.

Een goede stand van het hoofd is erg belangrijk voor de ontwikkeling van onze visus.

“ Wanneer in de vroege ontwikkeling de visuele waarneming te veel energie vergt of bemoeilijkt wordt door een slechte hoofdcontrole of andere bewegingsbeperkingen dan zal in de vroege ontwikkeling een ander zintuig – vaak het gehoor - de prioritaire rol op zich nemen. Daardoor zal ook bij de ziende bewoner dit zintuig nog minder gebruikt en gestimuleerd worden. Het blijkt nadien moeilijk om die visuele waarneming weer tot belangrijkste zintuig te maken.

In de normale ontwikkeling kan een kind van enkele weken oud reeds zijn hoofdje oprichten en een tijd lang opgericht houden. Personen met een EMB maken vaak ook een vertraagde motorische ontwikkeling door en zullen soms juist in de gevoelige periode van visuele ontwikkeling zichzelf niet kunnen bedienen van een goed visueel veld.

Verhaal van Luan. (Film)

Bij de voorbereiding van deze studiedag sprak ik met verschillende kinesitherapeuten en leerde ik de headpod kennen. Een hoofdsteun waarbij het hoofdje als het ware wordt opgehangen aan de hoofdsteun, maar waarbij het kind blijft beschikken over de mogelijkheid om het hoofdje optimaal te draaien. Ook de nekspieren kunnen op deze manier getraind worden.

Een goede positie van het hoofd speelt niet alleen een belangrijke rol bij de ontwikkeling van het kijken, maar zeker voeding, bij ademhaling, bij bloeddorstroming naar de hersenen enz. Zelf was ik zo enthousiast dat ik de vertegenwoordiger van de firma gevraagd heb hier vandaag een workshop te geven.

Veel personen met een EMB vertoeven vaak in liggende houding. Zij liggen in een ligschelp, rusten op een waterbed of ligpoef. Daardoor kijken ze vaak naar het plafond. Vaak is dit een weinig stimulerend visueel veld. Plafonds zijn vaak ééntonig en kaal.

Om te zien wat iemand dan ziet hebben we één van onze bewoners uitgerust met een spycam. In het komende filmpje werd Claire eerst in de relaxfauteuil gezet en vandaaruit nadien aan tafel.

Film van Claire (gezichtsveld).

In de basale stimulatie richten we ons vaak tot de 'nabijheidszintuigen'. Ervaringen die met het hele lichaam waargenomen kunnen worden. Maar in ons hoofd zijn alle zintuigen aanwezig.

Door A. Fröhlich werd de visus geplaatst in de spits van de driehoek. Het moeilijkste zintuig voor personen met een ernstig meervoudige beperking. Een groot aantal van onze bewoners zijn inderdaad slechtzindend of blind. Ik vraag me af, zou dit komen omdat de structuren die nodig zijn om tot zien door de hersenbeschadigingen het makkelijkst geraakt worden of is het omdat kijken een vaardigheid is die ook een beroep doet op de cognitieve vaardigheden. Waarschijnlijk beide.

Terwijl tastreceptoren overal in ons lichaam verspreid liggen zijn de receptoren nodig om te kijken beperkt tot het netvlies. Om de ogen goed te laten werken zijn er een 4- tal craniale zenuwen nodig die moeten samenwerken.

Nervus opticus – geleiding van visuele informatie van het netvlies naar de hersenen.

Nervus oculomotorius –

nervus trochlearis en

nervus abducens zijn de motorische oogzenuwen. Deze moeten perfect samenwerken om de ogen te richten bij het kijken. Eens de informatie wordt doorgegeven naar de hersenen zijn er grote gebieden in de hersenen die meespelen bij het kijken. De primaire visuele cortex, maar ook de secundaire visuele cortex. In al deze gebieden moeten neuronen samenwerken om een beeld samen te stellen.

Kijken wordt daardoor een erg ingewikkelde activiteit.

Een klein letsel in één van die gebieden kan reeds grote gevolgen hebben.

Swaab beschrijft in zijn boek dat een vrouw met een letsel in de mediaal temporale gyrus, auto's kon zien staan, maar eens ze begonnen te rijden kon zij ze niet meer waarnemen.

En man met een letsel ter hoogte van de fusiiforme gyrus (plaats om gezichten te herkennen) kon wel zijn wagen herkennen maar niet het gezicht van zijn vrouw.

Besluit :

Het hoofd, dat onze hersenen en onze zintuigen herbergt, ons hoofd waarlangs wij voedsel opnemen en lucht inademen is een ingewikkeld maar intens interessant domein. Hopelijk zullen we in de toekomst nog beter in het hoofd van onze bewoners kunnen kijken om te weten te komen hoe zij hun wereld beleven. Ik wens jullie alvast een leerrijke namiddag toe
